

Mgr. David Rašovský
advokát

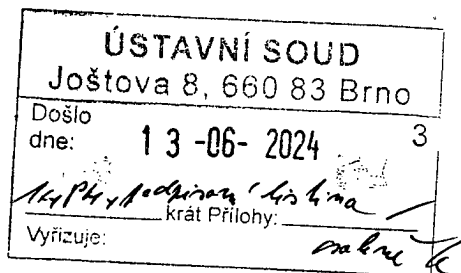
Šumavská 525/33 | Veverří | 602 00 Brno
ID datové schránky (tp2izfn) | IČ: 71223011
e-mail: david.rasovsky@advokat-rasovsky.cz

www.advokat-rasovsky.cz

Ústavní soud České republiky

Joštova 8
660 83 Brno

V Brně dne 13. 06. 2024

Navrhovatelé: skupina 71 poslanců
Sněmovní 4
118 26 Praha 1
za skupinu jedná poslankyně **JUDr. Alena Schillerová, Ph.D.**
zastoupení **Mgr. Davidem Rašovským, advokátem,**
se sídlem Šumavská 525/33, Veverří, 602 00 Brno

Účastníci řízení: 1/ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
Sněmovní 4
118 26 Praha 1

2/ Senát Parlamentu České republiky
Valdštejnské náměstí 1
118 01 Praha 1

Nepředchází

Návrh na zrušení části zákonů – § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů a § 29 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů.

*Přílohy: 1 - podpisová listina s podpisy 71 poslanců
2- procesní plná moc*

US CKDP 0010040/24

US24038604

I.

Předmět návrhu, napadená ustanovení a jejich obsah, a dotčené právní předpisy ústavního pořádku

1. Navrhovatelé žádají v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky (dále také jen „**Ústava**“) a § 64 odst. 1 písm. b) zákona č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, zrušení § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů a § 29 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „**napadená ustanovení**“). Napadená ustanovení byla do zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů, vložena zákonem č. 462/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu a s podporou zajištění na stáří. Ten v podobě, v jaké byl Parlamentem České republiky schválen a následně vyhlášen dne 29. prosince 2023 ve Sbírce zákonů v částce č. 204/2023 Sb., věcně upravuje změnu deseti zákonů. Samotný zákon č. 462/2023 Sb. je fakticky sběrným novelizačním zákonem, přičemž dle zákonodárce mají jím novelizované zákony společně to, že mají souviset „*s rozvojem finančního trhu a s podporou zajištění na stáří*“ (viz samotný název tohoto novelizačního zákona) s explicitně deklarovaným cílem zavést některá opatření, která mají přispět k rozvoji kapitálového trhu v ČR, přičemž hlavními opatřeními jsou tzv. dlouhodobý investiční produkt a některé změny ve III. penzijním pilíři; stejnými důvody je vysvětlena nezbytnost právní úpravy navržená tímto zákonem (srov. obecnou část důvodové zprávy). Tato skutečnost dle navrhovatelů není nepodstatná.
2. V napadené části ustanovení § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů, došlo novelizací zákonem č. 462/2023 Sb. k vyloučení možnosti poskytnout ze státního rozpočtu státní příspěvek účastníkovi doplňkového penzijního spoření, kterému byl přiznán starobní důchod z důchodového pojištění. V napadeném ustanovení § 29 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů došlo novelizací zákonem č. 462/2023 Sb. ke stanovení pravidla, podle něhož se poskytování státního příspěvku ve prospěch účastníka penzijního připojištění řídí zákonem upravujícím doplňkové penzijní spoření. Toto ustanovení tedy přímo odkazuje na napadené ustanovení § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů, a tím oba výše citované zákony neoddělitelně ve věci neposkytování státních příspěvků osobám, kterým byl přiznán starobní důchod z důchodového pojištění, svazuje a podřizuje stejné právní úpravě. Oproti předchozí právní úpravě se jedná o razantní znevýhodnění jak doplňkového penzijního spoření, tak penzijního připojištění pro osoby, kterým byl přiznán starobní důchod z důchodového pojištění. Podstatný je z hlediska ústavní konformity napadených ustanovení výrazně diskriminační charakter této právní úpravy. **Je nutné zdůraznit, že uvedené opatření výslovně dopadá i na již uzavřené smlouvy o doplňkovém penzijním spoření a penzijním připojištění.** Někteří účastníci těchto forem spoření na stáří nemají možnost, jak na uvedenou změnu zákonných podmínek svobodně zareagovat, a jsou nuceni v systému setrvat a nadále spořit, a to jen proto, aby jej

teprve po uplynutí stanovené doby mohli svobodně opustit. Tím je jim bráněno svobodně užívat svůj majetek, jak bude podrobně uvedeno dále.

3. Navrhovatelé shledávají z materiálního hlediska napadená ustanovení, tedy konkrétně § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů a § 29 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů, za rozporná s ústavním pořádkem zvláště chráněnými hodnotami právního státu v materiálním smyslu (čl. 1 odst. 1 Ústavy, srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 21. 12. 1993, spis. zn. Pl. ÚS 19/93) jako jsou **legitimní očekávání, předvídatelnost práva, zákaz svévole, právní jistota, rovnost před zákonem, nediskriminace, jakož i právo vlastnit majetek a svobodně jej užívat**. Podrobnou argumentaci v tomto směru uvádějí navrhovatelé dále v tomto návrhu.
4. Zásah do ústavně garantovaných práv jednotlivců (účastníků III. penzijního pilíře) je dán skrze napadená ustanovení rozporem s následujícími ústavně chráněnými hodnotami tvořícími komplex právního státu a základními právy a svobodami chráněnými ústavním pořádkem, jak bude podrobně zdůvodněno dále:
  - zasahuje do práva vlastnit majetek a svobodně jej užívat,
  - je v **hrubém rozporu s principem rovnosti**,
  - je svým charakterem **diskriminační**,
  - je výrazně v **neprospěch** účastníků smluv,
  - porušuje **princip právní jistoty**,
  - má **retroaktivní** charakter ve smyslu ústavně nepřípustné **právé retroaktivity**,
  - zasahuje do **legitimních očekávání** účastníků smluv,
  - porušuje princip **pacta sunt servanda**,
  - porušuje základní principy **ochrany spotřebitele**.

II.

Rozpor napadených ustanovení s ústavním pořádkem České republiky

5. Po **stránce materiální** shledávají navrhovatelé napadená ustanovení za rozporná s těmito ustanoveními ústavního pořádku, vyloženými také nálezovou judikaturou Ústavního soudu České republiky (dále také jen „**Ústavní soud**“), přičemž konkrétní nálezy Ústavního soudu budou uvedeny také dále v textu návrhu:
  - a) čl. 1 odst. 1 a 2 Ústavy,
  - b) čl. 9 odst. 2 Ústavy,
  - c) čl. 10 Ústavy,
  - d) čl. 10a Ústavy,
  - e) čl. 1 Listiny základních práv a svobod (dále také jen „**Listina**“),
  - f) čl. 3 odst. 1 Listiny,
  - g) čl. 11 odst. 1, 3 a 4 Listiny ,
  - h) čl. 1 Dodatkového protokolu k evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „**Úmluva**“), vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., která je dle nálezu

Ústavního soudu spis. zn. Pl. ÚS 36/01 součástí ústavního pořádku, a tím také čl. 1 odst. 2 Ústavy,

- i) čl. 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, vyhlášeného pod č. 120/1976 Sb., který je dle nálezu Ústavního soudu spis. zn. Pl. ÚS 36/01 součástí ústavního pořádku, a tím také čl. 1 odst. 2 Ústavy,
- j) čl. 17 odst. 1, čl. 21 odst. 1 a čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie,
- k) čl. 2 a čl. 6 odst. 1 a 3 Smlouvy o Evropské unii,
- l) principy vyjádřené v těchto rozhodnutích Ústavního soudu týkajících se materie vybraných napadených ustanovení:

- spis. zn. Pl. ÚS 19/93
- spis. zn. Pl. ÚS 21/96
- spis. zn. Pl. ÚS 21/01
- spis. zn. Pl. Ú 36/01
- spis. zn. Pl. ÚS 83/06
- spis. zn. Pl. ÚS 8/07
- spis. zn. I. ÚS 420/09
- sp. zn. I. ÚS 3571/10
- spis. zn. Pl. ÚS 18/15
- spis. zn. I. ÚS 2063/17
- spis. zn. III. ÚS 2552/18
- spis. zn. Pl. ÚS 5/19
- spis. zn. Pl. ÚS 1/20
- spis. zn. II. ÚS 1578/21

Rozpor je dán z níže uvedených důvodů:

- 6. Věcná podstata § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů a § 29 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů, již byla popsána v části II. bodu 3 tohoto návrhu. Ve stručnosti ji lze shrnout následovně: na jeho základě dochází k úplnému zbavení starobních důchodců státního příspěvku k jejich doplňkovému penzijnímu spoření a penzijnímu připojištění, **příčemž se toto snížení týká nejenom nově uzavřených smluv, ale i všech smluv stávajících. Současně je mnoha z nich zcela bráněno systém opustit a dalším je to sice umožněno, ale pod značnými sankcemi.**
- 7. Pro posouzení celé věci navrhovatelé považují za nutné upozornit na podstatu institutu obou forem tzv. penzijního připojištění. Svou povahou se především jedná o finanční produkt, či specifickou a účelově vázanou spořicí službu, jejíž účastníci se s ohledem také na právo Evropské unie nacházejí v postavení **spotřebitelů** se všemi právními konsekvencemi, které z toho zejména pro jejich ochranu vyplývají.
- 8. Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů, doplňkové penzijní spoření definuje ve svém § 1 odst. 2 následovně. Jedná se o účelové

spoření spočívající ve „sbromažďování a umístování příspěvků účastníka doplňkového penzijního spoření (dále jen „účastník“), příspěvků placených za účastníka jeho zaměstnavatelem a státních příspěvků do účastnických fondů obhospodařovaných penzijní společností a vyplácejí dávek z doplňkového penzijního spoření, jehož účelem je zabezpečit doplňkový příjem účastníka ve stáří nebo invaliditě.“

9. Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů, penzijní připojištění definuje ve svém § 1 odst. 2 následovně. Jedná se o účelové spoření spočívající ve „sbromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění (dále jen "účastník") a státu poskytnutých ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácejí dávek penzijního připojištění.“
10. V případě obou zákonů je zřejmé, že jejich účelem je vytvoření finančního produktu, který bude poskytován nestátními (soukromými) subjekty, avšak s podporou státu, a který bude podporovat spoření co nejširšího okruhu lidí ve formě připojištění za účelem zvýšení jejich hmotného zajištění ve stáří. V obou případech se běžně hovoří o tzv. III. pilíři důchodového pojištění.
11. Jak je patrné ze staršího z obou zákonů, uvedený finanční produkt je již 30 let součástí nabídky nejvýznamnějších finančních institucí v České republice. Byl zaveden v zásadě současně se vznikem České republiky a v tomto smyslu se jedná o finanční produkt, který lze označit jako „tradiční“.
12. Od samého počátku bylo penzijní připojištění spojeno se systémem státní podpory, která měla vždy za cíl motivovat účastníky jednak k účasti v systému tzv. III. pilíře důchodového pojištění, jednak ke zvýšení vkládané částky, protože výše státní podpory byla vždy spojená s výší vkladu a vždy měla motivační charakter podporující zapojení se do systému a setrvání v něm. Podpora státu tomuto finančnímu produktu byla vždy poskytována také v podobě možnosti snižování základu daně z příjmů za určitých podmínek výše ročních vkladů ze strany účastníka. Účast státu na tomto systému a dlouhodobé formování legitimního očekávání na straně účastníků ohledně něj jsou zjevné.
13. Co považují navrhovatelé již na tomto místě za nutné zdůraznit, účast v tomto finančním produktu nikdy nebyla omezena věkem či s ním spojeným postavením. Doplňkové penzijní spoření jako nyní uzavíraná forma tzv. III. pilíře důchodového pojištění je finančními institucemi běžně nabízena již pro narozené děti. Zdůrazňováno je, že se jedná o finanční produkt, který není omezený věkem, ale ani jinými kritérii rozlišujícími mezi účastníky.
14. Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů, doplňkové penzijní spoření ve svém § 1 odst. 3 stanoví: „Práva a povinnosti vznikající z doplňkového penzijního spoření **nesmějí být v rozporu se zásadami rovného zacházení.**“
15. Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů, penzijní připojištění ve svém § 2a stanoví: „**V penzijním připojištění je zakázána diskriminace účastníků zejména z důvodů pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu, zdravotního stavu nebo věku.**“

16. V uplynulých 30 letech, tedy po celou dobu existence některé z forem tzv. III. pilíře důchodového pojištění, byl tento produkt otevřen každému zájemci za rovných podmínek bez ohledu na jeho věk nebo s ním spojené postavení. Tedy po dobu 30 let byla vždy vyplácena státní podpora účastníkům, kteří byli starobními důchodci, ať už jakkoliv dlouho, za stejných a rovných podmínek, jako všem ostatním účastníkům. Toto byl jeden z tradičních, dlouhodobě dodržovaných rysů systému důchodového připojištění i doplňkového penzijního spoření v České republice.
17. Jak věcně a současně vzcně konstatuje ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů): „**Daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny.**“ To se týká také státu a v podmínkách materiálního právního státu zejména jeho. Nelze přehlédnout, že k přirozenoprávní zásadě **pacta sunt servanda** se Ústavní soud dlouhodobě hlásí ve své nálezkové judikatuře. Jako příklad lze uvést nález ze dne 12. 05. 2011, sp. zn. I. ÚS 3571/10, v němž Ústavní soud dovedl přímou vazbu mezi zásadou pacta sunt servanda a působením **základního práva na legitimního očekávání nabytí majetku plněním ze smlouvy** (viz bod 27 uvedeného nálezu).
18. Uvedený přístup za 30 let založil legitimní očekávání ohledně přístupu státu k tomuto finančnímu produktu, a to zejména pokud se jedná o již uzavřené smlouvy. V jejich případě dochází ke kumulaci legitimního očekávání. Jednu jeho složku tvoří dlouhodobě a tradičně dodržovaný systém státní podpory přiznávané všem účastníkům, druhou složku tvoří očekávání vyplývající z obecného principu vlastního všem lidským společnostem označujícím se jako „**právní stát**“, tedy z principu **pacta sunt servanda**. Třetí složka je tvořena přirozeně vznikajícími očekáváními vycházejícími z dlouhodobého charakteru tohoto konkrétního produktu, v němž mají smluvní vztahy trvat desítky let a mají tedy být co nejstabilnější, přinejmenším pokud se týká elementárních zásad právního státu. K této složce viz dále bod 42 a 43.
19. Zákonem č. 462/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu a s podporou zajištění na stáří, došlo ke změně napadených ustanovení způsobem, který zbavil příjemce důchodu z důchodového pojištění možnosti získat státní příspěvek v rámci systému doplňkového penzijního spoření nebo penzijního připojištění. A to včetně stávajících účastníků obou systémů. Napadenými ustanoveními tedy bylo státem jednostranně zasaženo do stávajících smluv o doplňkovém penzijním spoření a penzijním připojištění.
20. Jak je z výše uvedeného patrné, účastníci tzv. III. pilíře důchodového pojištění dotčení napadenými ustanoveními jsou zásadně znevýhodněni oproti ostatním osobám využívajícím tento finanční produkt, přestože plní stejné podmínky.
21. Doposud byl systém doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění široce otevřen všem zájemcům o jeho využití, **a to včetně poskytování státní podpory**. Nebylo rozlišováno, zda je zájemce příjemcem důchodu z důchodového pojištění, tak jako jiné právní předpisy například v oblasti pracovního práva nijak příjemce starobního důchodu neomezují například v možnosti pracovat a ani ho nezbavují nároku na výplatu starobního důchodu, ani ho jinak neznevýhodňují. Uvedený přístup spočívající i v podpoře strádatelů – důchodců byl správný, protože ačkoliv je v systémech doplňkového penzijního spoření

a penzijního připojištění doporučováno účastnit se co nejdříve, řada lidí v České republice si z důvodu nedostatečného příjmu nemůže dovolit odkládat peníze do uvedených systému dříve, než ve věku blízkém důchodovému věku, když jim to dovolí například rodinné poměry. Přitom zejména tito lidé si státní podporu pro své zajištění ve stáří zaslouží. Navrhovatelé upozorňují na skutečnost, že napadenými ustanoveními dotčené osoby jsou plátcí daní jako všichni ostatní. Mnozí z nich jsou z nejrůznějších důvodů nadále zaměstnaní. Navrhovatelé proto neshledávají žádný legitimní důvod k výluce státní podpory pro jednotlivce (účastníky smluv), kterým byl přiznán starobní důchod z důchodového pojištění, a v tomto směru jako zcela absurdní považují argumentaci v důvodové zprávě k bodu 2 v článku XII. v části deváté zákona č. 462/2023 Sb., dle níž *doplňkové penzijní spoření (resp. penzijní připojištění) ošem nemá za cíl sloužit jako krátkodobý či střednědobý produkt s podporou státu, nýbrž jako prostředek ke dlouhodobému odkládání spotřeby za účelem výplaty prostředků v období důchodového věku ke zmírnění propadu finančních příjmů, který se s odchodem do důchodu může pojít, tedy jako doplněk ke státnímu důchodu z I. penzijního pilíře.*

22. **Již na tomto místě navrhovatelé upozorňují, že napadené předpisy porušují ustanovení čl. 3 odst. 1 Listiny. Toto ustanovení zaručuje základní lidská práva a svobody, a také jejich ochranu, každému bez ohledu na jeho majetek či jiné postavení. Napadené předpisy ze stejného důvodu porušují ustanovení čl. 21 odst. 1 Listiny práv Evropské unie a tím také čl. 6 odst. 1 a 3 Smlouvy o Evropské unii. Současně napadená ustanovení porušují také čl. 2 Smlouvy o Evropské unii. Porušení obou zmíněných předpisů Evropské unie znamená porušení závazku státu plynoucího z čl. 10a Ústavy.**
23. S ohledem na další zákonná omezení mnozí napadenými ustanoveními dotčení účastníci po takto zásadní změně podmínek **vůbec nemají možnost svobodným projevem své vůle smluvní vztah ukončit.** Jiní takovou možnost sice mají, ale nemohou tak učinit bez zásadního znevýhodnění oproti ostatním účastníkům napadenými ustanoveními nedotčeným.
24. Tímto návrhem napadená ustanovení totiž velmi úzce souvisejí s dalšími ustanoveními zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů. Konkrétně se jedná o institut tzv. odbytného ve smyslu obou citovaných zákonů.
25. Odbytným se ve smyslu ustanovení § 25 odst. 3 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů rozumí výplata hodnoty prostředků účastníka doplňkového penzijního spoření, po odečtení poskytnutých státních příspěvků. Odbytné lze získat mj. na základě výpovědi smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, avšak pokud spořicí doba trvala alespoň 24 měsíců a nedošlo k převodu prostředků účastníka k jiné penzijní společnosti, jak stanoví § 25 odst. 1 písm. a) citovaného zákona.
26. Odbytné v případě penzijního připojištění je § 23 odst. 3 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů konstruováno obdobně. Rozdíl spočívá v tom, že je lze získat oproti doplňkovému penzijnímu spoření po 12 měsících řádného spoření.

27. Stát napadenými ustanoveními vrchnostensky vstoupil do existujících smluv, které dlouhodobě, konkrétně 30 let, podporoval a propagoval, a ty účastníky, kteří jsou příjemci důchodů z důchodového pojištění, zbavil státního příspěvku. Účastníkům, kteří spořili méně než 24 měsíců (respektive 12 měsíců ve starém systému penzijního připojištění) přitom zákon zcela zbavuje možnosti systém opustit. Zákon tedy těmto účastníkům brání, aby dle svého uvážení a svobodného rozhodnutí opustili systém, do něhož dobrovolně vstoupili za určitých podmínek, které však byly z rozhodnutí státu (jeho zákonodárné moci) a jednostranně **zásadně změněny v jejich neprospěch. Zákon navíc tyto účastníky nutí, aby ukládali další prostředky, jinak systém nebudou moci opustit nikdy.** Tím stát prostřednictvím napadených ustanovení brání dotyčným osobám svobodně užívat svůj majetek, který je nyní vázán v penzijních společnostech, které s ním naopak nakládat mohou.
28. Tím stát ústavně nepřipustně porušil ustanovení **čl. 11 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k evropské Úmluvě**, vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., která je dle nálezu Ústavního soudu spis. zn. Pl. ÚS 36/01 součástí ústavního pořádku, a tím také čl. 1 odst. 2 Ústavy. Porušeno je také ustanovení čl. 17 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie, a tím také čl. 6 odst. 1 a odst. 3 Smlouvy o Evropské unii. Porušení obou zmíněných předpisů Evropské unie znamená zásah do čl. 10a Ústavy.
29. Zásah státu prostřednictvím napadených ustanovení se však nedotkl pouze těch účastníků tzv. III. pilíře důchodového pojištění, kteří ještě nemají nárok na výplatu odbytného, jak bylo popsáno výše v bodech 25 a 26. Týká se i těch účastníků, kteří jsou příjemci důchodu z důchodového pojištění a minimální dobu spoření již překročili, ale nesplnili ještě podmínky pro výplatu jiných dávek než je odbytné. Tito účastníci zbavení napadenými ustanoveními státních příspěvků sice mohou využít výplatu odbytného a systém opustit, ale **ztratí nárok na dosud jim přiznanou státní podporu.** Budou-li chtít dosáhnout smluvně sjednaného plnění, budou muset spořit za výrazně nevýhodných podmínek, a to nejenom v porovnání s ostatními účastníky stejného smluvního vztahu, ale také v porovnání s ostatními finančními produkty, které trh nabízí. Také v tomto případě je zásah **retroaktivní**, protože podstatu v minulosti svobodně uzavřeného smluvního vztahu zpětně proměňuje, a to v neprospěch účastníka spoření. Navíc i v těchto případech je zásah **diskriminační**. Následkem tedy je vytvoření stavu značné nerovnosti mezi účastníky systému III. pilíře důchodového pojištění představující porušení ústavní ochrany **rovnosti ve všech právech, rovného zacházení a obecného zákazu libovůle** zaručené čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny, přičemž v řízení o kontrole právních předpisů před Ústavním soudem nemá rozlišování akcesorické (neautonomní) dle čl. 3 odst. 1 Listiny či neakcesorické (autonomní) rovnosti dle čl. 1 Listiny zásadní význam, neboť všechny možné námitky opřené o čl. 3 odst. 1 Listiny, resp. čl. 14 Úmluvy jsou vždy normativně "pokryty" ustanoveními čl. 1 Listiny, resp. čl. 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, jejichž působnost je z povahy věci širší (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 28. 06. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 18/15).
30. Spoření na stáří v tzv. III. pilíři důchodového pojištění je svázáno celou řadou omezení daných jeho účelovým určením a charakterem, v důsledku kterých jsou jeho účastníci ve smluvním vztahu „**uzamčeni**“. Týká se to obou skupin účastníků popsanych v bodech 25, 26 a 29. Nepřehlédnutelné a flagrantní je to zejména v případě skupiny první, která nesplnila

podmínky pro výplatu odbytného a systém vůbec nemůže opustit a je nucena dále spořit za nevýhodných a nerovných podmínek, ačkoliv by po zásahu státu, k němuž došlo prostřednictvím napadených ustanovení, zájem ukončit smluvní vztah měla. Nahlíženo prizmatem základních práv, napadenými ustanoveními byla zbavena možnosti užívat svůj majetek, aniž byla naplněna kterákoliv podmínka daná čl. 11 Listiny.

31. Vše uvedené v předchozím bodu se týká v odpovídající míře také té skupiny účastníků smluv, kteří sice nárok na odbytné mají, ale v případě jeho výplaty zcela ztratí nárok na státní příspěvek. Je nutné zdůraznit, že nárok na státní příspěvek byl vždy součástí systému tzv. III. důchodového pojištění a ohledně jeho poskytování vzniklo legitimní očekávání. Navrhovatelé připomínají, že za uplynulých 30 let bylo spoření v rámci popisovaného systému bylo v rámci jeho propagace cíleno na všechny skupiny obyvatel, od novorozenců až po důchodce. Naopak nikdy nebyla ze strany veřejné moci zmiňována možnost odejmout státní příspěvek určité skupině účastníků systému.
32. Navrhovatelé na tomto místě připomínají, že spoření v rámci systému ať už doplňkového penzijního spoření nebo penzijního připojištění hraje významnou úlohu při zajištění jedné z klíčových lidských potřeb, a to **hmotného zajištění ve stáří**, které je zaručeno čl. 30 odst. 1 Listiny. Toto právo je také v konkrétní minimální podobě zaručeno Úmluvou č. 102 Mezinárodní organizace práce, která je ve smyslu čl. 1 odst. 2 Ústavy závazná pro Českou republiku.
33. Všechny vlády České republiky důležitost zajištění hmotného zajištění ve stáří obyvatel České republiky vždy uznávaly, hlásily se k tomuto cíli a realizovaly svou politiku v této oblasti. Současná vláda tak činí ve svém programovém prohlášení celkem na 15 místech.¹ Ostatně i novela provedená zákonem č. 462/2023 Sb. v názvu počítá „s podporou zajištění na stáří“, byť napadená ustanovení právě seniory majetkově postihují.
34. Systém doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění tvořící tzv. III. důchodový pilíř jsou důležitým vládním nástrojem této politiky. Stát jí v této oblasti realizuje především prostřednictvím **státní podpory**. Ta má dvojí funkci. Jednak má přispět na hmotné zajištění ve stáří těm z účastníků spoření, jejichž příjmy jsou spíše nízké (sociální funkce), jednak má ztraktivnit uvedená spoření pro potenciální vkladatele (stimulační funkce), kteří by jinak uvažovali o jiném finančním produktu, ať už výnosově výhodnějším anebo flexibilnějším co do nakládání s vlastním vkladem. Obě funkce státní podpory jsou plně legitimní, odpovídají i výše uvedenému mezinárodnímu závazku České republiky.
35. Navrhovatelé považují za nutné také připomenout, že pro systém doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění je základním charakteristickým rysem, že stát tento finanční produkt sám podporuje, a to dlouhodobě od jeho zavedení. V letošním roce systém dosáhl 30. výročí svého fungování. Stát jej využívá jako nástroj své politiky a je nepřímo zapojen do každé smlouvy o doplňkovém penzijním spoření nebo penzijním připojištění.
36. Co je však nutno zdůraznit, nejedná se o státní systém sociální podpory podléhající vrchnostenským pravidlům. Jedná se o systém postavený na smluvním základě, především

---

¹ Dostupné on-line zde: <https://vlada.gov.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/>

na autonomii vůle osoby vstupující do těchto systémů a její dobrovolné účasti, byť následně spojené s různými omezeními založenými potřebou dlouhodobosti a stability systému. To ale neznamená, že by stát jako „nepřímý účastník“ ovlivňující svými rozhodnutími celý systém a zasahující do majetku a legitimních očekávání všech účastníků systému mohl přijímat jakákoliv rozhodnutí, i taková, která jsou cizí základním zásadám smluvních vztahů ve svobodných demokratických společnostech.

37. Napadenými ustanoveními stát zcela zbavil ty z účastníků, kteří jsou příjemci důchodu z důchodového pojištění, poskytované státní podpory. Tento zásah se týká i stávajících účastníků. Tím došlo k zásahu do kalkulací a legitimních očekávání těchto účastníků smluv o doplňkovém penzijním spoření nebo penzijním připojištění. Podstata těchto smluv je taková, že jsou uzavírány na dlouhou dobu s určitou kalkulací úspor, které plánuje účastník prostřednictvím svých vkladů, vyplácené státní podpory a úroků shromáždit pro uspokojení svých hmotných potřeb ve stáří. Tato kalkulace je činěna již při uzavírání smlouvy, je její nedílnou součástí. Zbavení státní podpory znamená přirozeně oddálení dosažení cílové částky, ale také znevýhodnění postižených účastníků ať už vůči ostatním, jimž byla státní podpora zachována anebo vůči ostatním finančním produktům dostupným na trhu. A to tím spíše v podmínkách pádivé inflace, v níž se Česká republika nacházela. Snížení státní podpory jednostranným vrchnostenským zásahem do existujících smluv, jichž je stát jako propagátor systému doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění jakožto jednoho ze zásadních nástrojů „hmotného zabezpečení ve stáří“ **de facto** nepřímým účastníkem, je **ústavně rozporným zásahem do legitimních očekávání** dotčených účastníků obou spořicími systémů.
38. Dále navrhovatelé spatřují rozpor napadených ustanovení s čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie. Účastníci tzv. III. pilíře důchodového pojištění **jsou v postavení spotřebitelů**. V této souvislosti navrhovatelé upozorňují na oblast ochrany spotřebitele a vnímání specifčnosti jeho právního postavení jako **slabší smluvní strany** (viz příslušná ustanovení nového občanského zákoníku, nového zákona o spotřebitelském úvěru, četné novelizace zákona o ochraně spotřebitele spočívající zavedení nových nástrojů mimosoudního řešení spotřebitelských sporů, vývoj v definování nekalých obchodních praktik, agresivních obchodních praktik, klamavých konání při prodeji výrobků, zavedení nových povinností při prodeji výrobků apod.) a dynamický rozvoj finančního trhu v poslední dekádě.
39. Ochrana spotřebitele má hluboké kořeny v právu Evropské unie a jejich porušení znamená zásah do čl. 10a Ústavy. Již bylo zmíněno, že ochrana spotřebitele je zaručena také v čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie. V tomto kontextu je nutné upozornit, že posílení postavení spotřebitelů a ochrana jejich zájmů náleží mezi důležité cíle politiky Evropské unie. Evropská komise deklaruje jako jednu ze svých priorit, aby spotřebitelské právo bylo účinně uplatňováno a prosazováno napříč celou Evropskou unií. Tyto priority jsou uskutečňovány zejména prostřednictvím sekundárního práva ve formě nařízení a směrnic (v poslední době například směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2161 ze dne 27. listopadu 2019 či směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/770 ze dne 20. května 2019, které byly do občanského zákoníku transponovány zákonem č. 374/2022 Sb.). To, jakou váhu přikládá Evropská komise ochraně spotřebitele, lze demonstrovat na sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě s názvem „Nový

program pro spotřebitele“ ze dne 13. 11. 2020.² Na národní úrovni je ochraně spotřebitele věnován celý díl čtvrtý hlavy první části čtvrté zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

40. Navrhovatelé jsou si vědomi, že Ústavní soud rozhodoval o obdobné problematice v nálezu spis. zn. Pl. ÚS 53/10 ze dne 19. 04. 2011, a to o státní podpoře stavebního spoření. V tomto nálezu Ústavní soud došel k těmto základním závěrům: (i) jde o případ nepravé retroaktivity, (ii) ta se uplatní za předpokladu existence veřejného zájmu, který svým významem musí přesahovat zájem na zachování stávající právní úpravy, a tedy na právní jistotě účastníků právních vztahů, přičemž za takový veřejný zájem lze považovat i stav veřejných financí, (iii) je třeba ji posuzovat ve světle institutu „zklamané důvěry“ adresátů práva a (iv) státní podpora stavebnímu spoření je beneficium zákonodárce, se kterým není spojeno naplnění určitého základního práva nebo svobody.
41. V kontextu dynamického vývoje spotřebitelského práva zejména v posledních 10 letech považují navrhovatelé za nezbytné zdůraznit, že při posuzování souladu napadených ustanovení s ústavním pořádkem musí být vzato v potaz, že tímto návrhem napadená ustanovení byla zákonodárcem přijata ve zcela odlišném právním i ekonomickém kontextu, jak je zřejmé z výše uvedeného v bodech 38 a 39, než ve kterém rozhodoval Ústavní soud v dubnu roku 2011 v nálezu spis. zn. Pl. ÚS 53/10, což musí být při posuzování ústavnosti napadených ustanovení vzato v potaz (srov. např. nálezy spis. zn. Pl. ÚS 30/23, body 179 a 183). Nelze také přehlédnout, že vedle stavebního spoření jde již o druhý produkt státem propagovaného finančního produktu, který je i přes smluvní bázi a jeho spotřebitelský charakter jednostrannými změnami ze strany státu značně devalvován, čímž je v konečném důsledku snižována důvěra občanů ve stát. V případě smluv spadajících do III. pilíře důchodového pojištění jde o překvapivý přístup státu v kontextu deklarovaných snah o reformu důchodového systému majících za jeden z cílů motivovat občany k vytváření úspor pro období starobního důchodu na pozadí nepříznivého demografického vývoje.
42. Smlouvy o doplňkovém penzijním spoření (a historicky také smlouvy o penzijním připojištění) jsou současně jedním z nástrojů, které finanční trh spotřebitelům nabízí. Co je podstatné a co bylo popsáno výše, zejména v bodech 5 – 31 tohoto návrhu, je skutečnost, že oba typy spoření jsou svázány celou řadou omezení daných jeho účelovým určením, v důsledku kterých jsou jeho účastníci ve smluvním vztahu „uzamčeni“. Aplikace § 1752 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, není možná, ačkoliv změna tak podstatné náležitosti by v případě jiné spotřebitelské smlouvy dávala oprávnění spotřebiteli takovou změnu odmítnout a dát z tohoto důvodu výpověď bez jakýchkoli následků.
43. **Tuto skutečnost považují navrhovatelé za nutné zdůraznit. Zatímco u smluvních vztahů, které mají či mohou mít z povahy věci krátkodobější charakter, jako je například smlouva o běžném bankovním účtu, je poskytována účastníkovi vysoká míra ochrany a možnosti reagovat na jednostrannou a hromadnou změnu smluvních podmínek, u smluvních vztahů majících mít dlouhodobou a stabilní**

---

² Dostupné zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0696>

podobu stát provádí takové zásahy a vylučuje možnost reakce, které jsou v prvním případě vyloučené.

44. Nelze argumentovat tím, že účastníci smluv o doplňkovém penzijním spoření (a historicky také smlouvy o penzijním připojištění) mají nějaká benefícia, která by vyvažovala daná omezení vedoucí k „uzamčení“, až znevolení v daném smluvním vztahu. Naopak, jediné beneficium bylo účastníkům dotčeným napadenými ustanoveními odebráno.
45. Pokud se jedná o eventuální benefícia, je nutné připomenout, že v důsledku napadených ustanovení **jsou nyní mnozí účastníci smluv nuceni v systému za nevýhodných podmínek absurdně setrvat jen proto, aby jej mohli opustit.**
46. V této souvislosti je nutno vnímat celkový kontext, do něhož spadá také „výnosová výkonnost“ uvedených typů spoření, a to v podmínkách pádivé inflace, která v České republice až donedávna panovala. V tomto rámci státní podpora tvořila významný prvek systému spoření.
47. Napadenými ustanoveními dotčení účastníci jsou na svém základním právu vlastnit majetek a svobodně jej užívat zasaženi dvojnásobem. Se svým majetkem po státním zásahu znevýhodňujícím je v systému doplňkového penzijního spoření (a historicky také smluv o penzijním připojištění) nemohou svobodně naložit. A s jejich majetkem je nakládáno odlišně, znevýhodňujícím způsobem.
48. Za popsaných podmínek jsou navíc smluvní vztahy na základě smluv o doplňkovém penzijním spoření a o penzijním připojištění podle zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů a podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů nerovné, a tím je porušen čl. 1 odst. 1 Ústavy a čl. 1 Listiny, jak Ústavní soud konstatoval mj. ve svém nálezu spis. zn. I. ÚS 2063/17. Totožný postoj Ústavní soud zaujal ve svém nálezu spis. zn. III. ÚS 2552/18.
49. Účastníkům obou typů smluv náleží adekvátní ochrana, jako spotřebitelům a slabší smluvní straně v případě jiných smluvních vztahů. Právo zajišťuje každému jednotlivci autonomní postavení s možností svobodně vstupovat do smluvních vztahů, na základě vlastního uvážení přínosů a nákladů, které mu takový vztah přinese.
50. Navrhovatelé jsou si vědomi, že spoření v tzv. III. důchodovém pilíři je specifický nástroj, nicméně i v něm od samého počátku existovaly benefity, kterým odpovídala omezení. Tato rovnováha byla napadenými ustanoveními definitivně rozbourána. Situace je o to závažnější, že se tak stalo vrchnostenským zásahem státu, který do těchto smluv a co celého systému byl vždy (nepřímo) zapojen jako jeho propagátor a poskytovatel státní podpory, využívající jej jako jeden z nástrojů vládní politiky k zajištění „hmotného zabezpečení ve stáří“. Je však v naprostém rozporu s elementárními pravidly právního státu a smluvního práva, aby jeden z účastníků, byť nepřímých, zásadně měnil podmínky smluvního vztahu dalších jeho účastníků a na jedné straně odstraňoval zbytky benefitů ze smluvního vztahu a na druhé straně neumožnil účastníkům ze smluvního vztahu bez sankce svobodně vystoupit, jak je v jiných případech zákonem zaručeno. Takový systém vytváří značné

omezení svobodné vůle účastníků systémů penzijního spoření v době jeho trvání, a proto by měl stát, který své občany k účasti v tomto systému aktivně pobízí, přistupovat ke změnám v jejich neprospěch co nejméně zdrženlivě. Tím spíše je nepřijatelný zásah zjevně diskriminačního charakteru.

51. Navrhovatelé dále upozorňují, že poskytování státní podpory v systému doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění je spojeno s ústavním pořádkem garantovaným základním právem. Je jím právo na hmotné zabezpečení ve stáří ve smyslu čl. 30 odst. 1 Listiny. Ale také lze odkázat na Úmluvu č. 102 Mezinárodní organizace práce, která je ve smyslu čl. 1 odst. 2 Ústavy závazná pro Českou republiku.
52. Na místě je také upozornit na institut „zklamané důvěry“ v právo rozpracovaný v judikatuře německého Spolkového ústavního soudu, viz například samotným Ústavním soudem hojně citované rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 07. 07. 2010, spis. zn. 2 BvL 14/02. Ten úzce souvisí s předvídatelností práva. Jak uvádí uznávaní akademici: „...**legitimní očekávání může být založeno „dobře odůvodněnou představou o budoucí právní situaci“**.“³ Přičemž k tomuto konceptu se hlásí také Ústavní soud, ať už v nálezu spis. zn. Pl. ÚS 53/10 anebo spis. zn. Pl. ÚS 1/20.
53. Kdy jindy by tato situace měla nastat než v případě očekávání, že do smlouvy, která není jednostranně výhodná a je svobodně uzavřená za určitých podmínek které nejsou pro účastníka nijak přehnaně štedré, nebude de facto nepřímý účastník vrchnostensky zasahovat? Opačný výklad by znamenal, že ve všech smlouvách, v nichž je účastníkem stát, může z jeho jednostranné vůle dojít kdykoliv ke změně, učiní-li tak zákonem. Takový výklad by znamenal devastaci zejména pro dlouhodobé smluvní vztahy za účasti státu, jako jsou právě smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, o stavebním spoření nebo dotacích na nové zdroje energie apod.
54. Navrhovatelé mají s ohledem na vše výše uvedené za to, že celkový kontext společenské situace a aktuálního právního stavu je zásadně odlišný od podmínek, za nichž Ústavní soud vydal v roce 2011 nálezu spis. zn. Pl. ÚS 53/10. Z tohoto důvodu považují za překonané podstatné závěry učiněné v tomto nálezu ve vztahu napadeným ustanovením v tomto směru:
  - nelze identifikovat žádný silný veřejný zájem, který by převážil zájem na právní jistotě a předvídatelnosti obsahu smluvního vztahu, neboť předkladatel v důvodové zprávě ani žádný relevantní veřejný zájem hodný zvláštní ochrany neuvedl,
  - zásah do oprávněné důvěry účastníků právních vztahů s účastí státu, byť nepřímou, je značný a přesahuje problematiku pouze smluv o penzijním připojištění a smluv o doplňkovém penzijním připojištění,
  - v kontextu jednostranného zásahu státu do smluvních podmínek účastnických smluv, při zachování všech ostatních povinností účastníků smluv, které jdou výlučně k jejich tíži, jsou navrhovatelé přesvědčeni, že státní podporu nelze označit pouze za beneficium ze strany zákonodárce a je nutno soustředit pozornost na nevyváženost právních vztahů

---

³ WINTR, J. *Principy českého ústavního práva*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020. s. 26.

vyplývající z smluv, původně vyjadřujících svobodný projev vůle, ale deformovaných vrchnostenským zasahováním státu,

- státní podporou dochází k realizaci základního práva na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří dle čl. 30 Listiny.

55. Navrhovatelé považují za nezbytné k této materii dále doplnit následující. Nelze pominout, že Česká republika je v čl. 1 odst. 1 Ústavy definována jako demokratický právní stát. Proto musí být tato hodnotová orientace viditelná v praktickém fungování výkonu státní moci, a to všech jejích složkách. Ústavní soud ve své judikatuře nakládá s pojmem právního státu v jeho materiálním smyslu, kdy již v nálezu ze dne 21. 12. 1993, spis. zn. Pl. ÚS 19/93 mj. uvedl, že: *„Ústava České republiky není založena na hodnotové neutralitě, není jen pouhým vymezením institucí a procesů, ale věleňuje do svého textu i určité regulativní ideje vyjadřující základní nedotknutelné hodnoty demokratické společnosti. Ústava akceptuje a respektuje princip legality jako součást celkové koncepce právního státu, neváže však pozitivní právo jen na formální legalitu, ale výklad a použití právních norem podřizuje jejich obsahově materiálnímu smyslu, podmiňuje právo respektováním základních konstitutivních hodnot demokratické společnosti a těmito hodnotami také užití právních norem měří.“*
56. Mezi principy právního státu náleží i princip **právní jistoty, jasnosti, předvídatelnosti a určitosti práva**. Ústavní soud tyto principy, resp. atributy principu právní jistoty vyplývající z konceptu materiálního právního státu ve své rozhodovací činnosti opakovaně zdůraznil např. v nálezu ze dne 03. 06. 2009, spis. zn. I. ÚS 420/09, v němž konstatoval: *„Principu právního státu tak je imanentní princip předvídatelnosti práva a zákaz výkonu libovůle orgány veřejné moci. I dnes se princip právního státu váže na formální charakteristiky, které právní pravidla v daném právním systému musí vykazovat, aby je jednotlivci mohli vzít v potaz při určování svého budoucího jednání. V teorii práva se v tomto kontextu mluví o tzv. formálních hodnotách práva, které sice neurčují obsah právních předpisů, mají však právo zajistit samotnou existenci a dále akceptaci a aplikovatelnost: mezi tyto hodnoty patří hodnoty řádu, předvídatelnosti, svobody od arbitrárnosti, právní rovnosti či právní jistoty. Princip předvídatelnosti práva jakožto důležitý atribut právního státu podstatným způsobem souvisí s principem právní jistoty a je nezbytným předpokladem obecné důvěry občanů v právo. Z charakteru právního státu lze dovodit i legitimní požadavek, že se každý může spolehnout na to, že mu státní moc dopomůže k realizaci jeho subjektivních nároků a nebude mu v jejich uplatnění bránit.“*
57. V nálezu ze dne 12. 02. 2002, spis. zn. Pl. ÚS 21/01 Ústavní soud rovněž zdůraznil, že mezi základní principy právního státu náleží **zásada předvídatelnosti zákona, jeho srozumitelnosti a zásada jeho vnitřní bezrozpornosti**.
58. Dále v nálezu ze dne 12. 03. 2008, spis. zn. Pl. ÚS 83/06 (č. 116/2008 Sb.) v bodu 197 Ústavní soud konstatoval: *„Ke znakům právního státu a mezi jeho základní hodnoty neoddělitelně patří princip právní jistoty (č. 1 odst. 1 Ústavy), jehož komponentem je i předvídatelnost práva.“*
59. Pro daný případ lze analogicky použít také závěr považující Ústavního soudu učiněný v nálezu spis. zn. Pl. ÚS 8/07, v bodu 96: *„Ústavní soud uvádí, že není jeho úkolem posuzovat správnost (vhodnost) konstrukce dávek důchodového pojištění, je však jeho povinností posuzovat, zda se právní úpravě zvolené zákonodárcem daří dostát kautelám zakotveným v Listině, jinými slovy, zda je tato*

konstrukce ústavně konformní. Kritériem ústavní konformity je přitom "přiměřenost" důsledků zvolené konstrukce...“ Uvedené platí nejenom pro otázky důchodového pojištění, ale pro jakékoliv rozhodování (se) státu.

60. Navrhovatelé připomínají také závěry nálezu Ústavního soudu spis. zn. Pl. ÚS 21/96, znovu potvrzené nálezem spis. zn. Pl. ÚS 5/19, podle kterých je možná změna právního stavu, ale pouze tehdy, je-li ve hře **vyšší veřejný zájem, než je právní jistota a nesmí se jednat o projev libovůle. Ke splnění těchto podmínek v případě napadených ustanovení nedošlo, naopak.**
61. Nález Ústavního soudu spis. zn. Pl. ÚS 5/19 považují navrhovatelé za nutné zdůraznit. V něm se Ústavní soud velmi silně přihlásil k zásadě **pacta sunt servanda** jako jedné ze zásad právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy. Bylo tak učiněno v situaci analogické podanému návrhu. Ústavní soud citovaným nálezem státu zakázal, aby zákonem, formou zdanění, snižoval plnění ze smluv, které uzavřel. V případě, který je předmětem tohoto návrhu, stát zákonem snižuje plnění z již plněných smluv, které byly uzavřeny nejenom s vědomím státu, ale s jeho plnou podporou a opakovaně v daném rozsahu v části státní podpory státem plněny.
62. **Pokud v případě rozhodnutém Ústavním soudem nálezem spis. zn. Pl. ÚS 5/19 bylo uznáno, že existují legitimní očekávání smluvních stran, která mají být chráněna, potom taková očekávání existují i v případě smluv o doplňkovém penzijním spoření (a také smluv o penzijním připojištění) a měla by být také chráněna, a to v zájmu vyhnutí se libovůli v konání veřejné moci.**
63. Libovůli v konání veřejné moci, jejímž orgánem je také sám Ústavní soud, vylučuje například nález Ústavního soudu spis. zn. I. ÚS 420/09, v němž konstatoval: „**Principu právního státu tak je imanentní princip předvídatelnosti práva a zákaz výkonu libovůle orgány veřejné moci.** Dále také nález spis. zn. Pl. 36/01, kdy Ústavní soud konstatoval: „**Při chápání ústavního principu rovnosti se Ústavní soud ztotožnil (a to zejména v nálezech ve věcech vedených pod sp. zn. Pl. ÚS 16/93, Pl. ÚS 36/93, Pl. ÚS 5/95, Pl. ÚS 9/95) s chápáním ústavního principu rovnosti, jak byl vyjádřen Ústavním soudem ČSFR (R 11, 1992): "Je věcí státu, aby v zájmu zabezpečení svých funkcí rozhodl, že určité skupině poskytne méně výhod než jiné. Ani zde však nesmí postupovat libovolně."**“
64. Pro kontext celé věci lze také připomenout rozsah výdajů státního rozpočtu vyplácených v kontextu nálezu Ústavního soudu spis. zn. Pl. ÚS 5/19 s výdaji na státní podporu o doplňkovém penzijním spoření (a také smluv o penzijním připojištění). Suma vydávaná na podporu smluv uzavřených osobami dotčenými napadenými ustanoveními je naprosto marginální. Tím spíše by v jejich případě mělo být postupováno obdobně, při zachování **principu rovnosti**, který je také jednou z neodmyslitelných komponent právního státu ve smyslu čl. 1 odst. 1 Ústavy a čl. 1 Listiny, respektive čl. 3 odst. 1 Listiny. Ale také ve smyslu čl. 21 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie, a tím také čl. 2 a čl. 6 odst. 1 a odst. 3 Smlouvy o Evropské unii.
65. Navrhovatelé také odkazují na skutečnost, že ochrana spotřebitele patří nejenom mezi **ústavně chráněné hodnoty a součásti právního státu** ve smyslu ustálené judikatury

Ústavního soudu, naposledy velmi výrazně v nálezu spis. zn. II. Ú 1578/21, ale jedná se také o jednu ze **sdílených politik Evropské unie přímo chráněnou čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie**. Ve zde citovaném nálezu Ústavní soud připomenul důležitost **ochrany slabší strany, významu principu pacta sunt servanda, nutnost vyvažování v rámci tohoto principu, aby byla účinně chráněna slabší strana**, které již byly navrhovateli výše zmíněné. Ústavní soud však také připomněl s odkazem na svůj nálezu spis. zn. I. ÚS 2063/17 tezi, že v **případě pochybností je třeba zvolit pro spotřebitele příznivější výklad**. Toto stanovisko má zvláštní význam právě v předloženém návrhu.

66. Navrhovatelé mají s ohledem na vše výše uvedené za to, že v první řadě napadená ustanovení naprosto nepřipustně zasahují do práva vlastnit majetek a svobodně jej užívat ve smyslu čl. 11 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, která je dle nálezu Ústavního soudu spis. zn. Pl. ÚS 36/01 součástí ústavního pořádku, a tím také čl. 1 odst. 2 Ústavy.
67. Tento rozpor napadených ustanovení s ústavním pořádkem považují navrhovatelé za klíčový a absolutní v případě těch účastníků doplňkového penzijního spoření (nebo případně penzijního připojištění), kteří nemají nárok na tzv. odbytné.
68. Dále jsou navrhovatelé přesvědčeni, že u ostatních účastníků doplňkového penzijního spoření (nebo případně penzijního připojištění) dotčených napadenými ustanoveními dochází k porušení základních zásad právního státu zaručených čl. 1 odst. 1 Ústavy, protože:
  - **napadená ustanovení jsou retroaktivní,**
  - **není dán veřejný zájem, který by převážil zájem na právní jistotě a předvídatelnosti obsahu smluvního vztahu, pročež absentuje legitimní cíl, který by byl napadenými ustanoveními sledován,**
  - **zásah do oprávněné důvěry účastníků dotčených právních vztahů s účastí státu, byť nepřímou, je značný a přesahuje problematiku uvedeného typu smluv,**
  - **odebrání státní podpory má diskriminační charakter,**
  - **odebrání státní podpory zasahuje do ústavně zaručených práv.**
69. Navrhovatelé považují za nutné zdůraznit, že napadená ustanovení velmi výrazně zasáhla do legitimních očekávání dotčených účastníků smluv o doplňkovém penzijním spoření (eventuálně také penzijním připojištění), do principu právní jistoty, předvídatelnosti práva, principu rovnosti a principu **pacta sunt servanda**, které jsou v souladu s ustálenou judikaturou Ústavního soudu podstatnou náležitostí právního státu. Napadená ustanovení také zasahují do ústavně zaručeného práva vlastnit majetek chráněného čl. 11 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, která je dle nálezu Ústavního soudu spis. zn. Pl. ÚS 36/01 součástí ústavního pořádku, a tím také čl. 1 odst. 2 Ústavy.
70. **Napadená ustanovení tedy v první řadě porušují základní právo vlastnit majetek a svobodně jej užívat, které je zaručeno jak Listinou, tak evropskou Úmluvou, tak i právem Evropské unie. Dále jsou napadená ustanovení hrubě diskriminační a**

porušují flagrantním a zjevným způsobem princip rovnosti a nediskriminace zaručený jak ústavním pořádkem České republiky, tak evropskou Úmluvou i právem Evropské unie. Dále napadená ustanovení porušují základní principy právního státu, jak byly podrobně popsány výše.

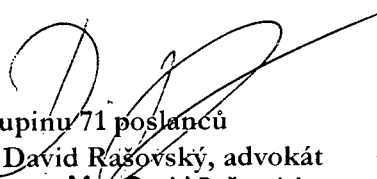
71. Navrhovatelé tedy mají za to, že napadená ustanovení určená v bodu 1 a popsaná zejména v části II. tohoto návrhu jsou v rozporu s ústavním pořádkem, konkrétně s čl. 1 odst. 1 a 2, čl. 9 odst. 2, čl. 10, čl. 10a Ústavy a čl. 1, čl. 3 odst. 1 a čl. 11 Listiny, čl. 1 Dodatkového protokolu k evropské Úmluvě, čl. 17 odst. 1, čl. 21 odst. 1 a čl. 38 Listiny základních práv Evropské unie, a tím také čl. 6 odst. 1 a odst. 3 Smlouvy o Evropské unii, spolu s jejím čl. 2, a s principy vyjádřenými v dlouhodobě ustálené a závazné judikatuře Ústavního soudu popsány výše. Proto navrhují jejich zrušení.

III.

Návrh rozhodnutí

72. Na základě všech výše uvedených důvodů navrhovatelé Ústavnímu soudu navrhují, aby vydal tento nález:

Ustanovení § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů a § 29 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů, se ruší dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů.

za skupinu 71 poslanců
Mgr. David Rašovský, advokát
Mgr. David Rašovský
advokát, ČAK: 14443
Šumavská 525/33, 602 00 Brno
IČ: 71223011

Doložka z automatizované konverze dokumentu do elektronické podoby – z moci úřední

Dokument (název vstupního souboru nebyl uveden) vznikl převedením listinného dokumentu do elektronického dokumentu pod pořadovým číslem **4760646-000-240613095721**. Vzniklý dokument obsahem odpovídá vstupnímu dokumentu. Počet stran dokumentu: **17**

Vstup neobsahoval viditelný prvek, který nelze plně přenést na výstup.

Konverzi provedl subjekt: Ústavní soud, IČ: 48513687

Datum vyhotovení: **13.06.2024**

Poznámka:

Konverzí dokumentu se nepotvrzuje správnost a pravdivost údajů obsažených v dokumentu a jejich soulad s právními předpisy. Kontrolu doložky lze provést v centrální evidenci doložek na adrese <https://www.czechpoint.cz/overovacidolozky>.

4760646-000-240613095721